

1 Ozolkoka pils

Apraksti liecina, ka viena no arhitektoniski skaistākajām ēkām Alūksnē bijusi Ozolkoka pils. Tā barona Burharda Kristofa fon Fitinghofa laikā, 18. gadsimta 90. gados, būvēta pēc itāliešu villu arhitektūras paraugiem un bijusi viens no agrīnākajiem ampīra stila paraugiem Vidzemē. Ēkas vidusdaļa bija divstāvu, bet sānu daļas – vienkārtstāvu ar lēzenu jumtu. Ieejas portālu pils vidus daļā izcēla šaurs, uz konsolēm balstīts balkons, kura apakšējās malas padziļinājumā bija redzami ar piecdaļīgu kroni rotāti, zeltīti ēkas cēlāja iniciāļi "C.B.V.". Ozolkoka pils nodega 1903. gadā, vietējiem zemniekiem cīnoties pret muižniecību.

2 Ampīra stila vārti

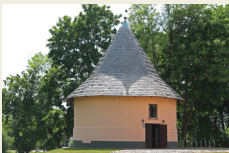
dārgumus. Tie pieder tev, to krāšņajā mežonībā un pirmatnējā bagātībā; mani nepabeigtie darbi alkst pēc tavām spējām."

3 Alūksnes Jaunā pils

Paša Alūksnes sirdī, blakus gleznainajam ezeram, lepni gozējas Alūksnes Jaunā pils un tai pieguļošais muižas parks. Pils, kas celta vēlās Tjūdoru neogotikas stilā 19. gadsimta otrajā pusē pēc barona Aleksandra Jozefa fon Fitinghofa pasūtījuma, ir viens no ievērojamākajiem arhitektūras pieminekļiem Latvijā. Pils iekštelpas sevi slēpj dažādu arhitektūras stilu mākslinieciskos sienu un griestu gleznojumus, no kuriem daļa ir atsegta.

4 Apaļais tornis

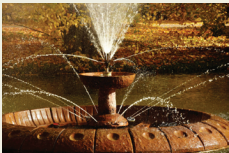

5 Ledus pagrabs

Alūksnes Jaunās pils ēku kompleksā ietilpst arī Ledus pagrabs, kas muižas laikos, iespējams, izmantots kā pieliekamais un ledus pagrabs. Nostāsti vēsti, ka no pils līdz tornītim bijusi pazemes eja, taču tās esamība līdz šim nav apstiprināta. Pēc Apaļā torņa renovācijas, kas tika pabeigta 2012. gadā, tas tiek izmantots Alūksnes novada muzeja ekspozīcijām.

6 Strūklakas pie Alūksnes Jaunās pils

1974. gadā, pēc tēlnieces Rutas Svīles projekta, muižas parka diķos atklāja divas strūklakas. To tehniskais izpildītājs bija Alberts Grīvnieks. 2002. gada augustā strūklakas tika atjaunotas un to tehniskais autors ir Alvis Grīvnieks.

7 Skulptūra "Sapnis"

1970. gadā tika uzstādīta tēlnieces Līlijas Līces skulptūra "Sapnis". Viena no vadošajām L. Līces daiļradē ir mātes un bērna tēma, kas tēlnieces darbos vienmēr realizēta augstā mākslinieciskā kvalitātē, ar pārliecinošu emocionālo dziļumu. Mātes sargājošo, mierinošo siltumu mēs izjūtam, aplūkojot skulptūru "Sapnis". Tajā atveidota māte, kas klēpi ieskāvusi savu bērnu. Alūksnē darbs vairāk pazīstams kā Mātes tēls. Pie tā ik gadu atceres dienās pulcējas politiskās represijas pārcietušie alūksnieši un viņu tuvinieki, lai pieminētu traģiskos notikumus un Mātes tēla pakāji noliktu ziedus.

APSKATES OBJEKTI:

- 1 Ozolkoka pils, zudusi
- 2 Ampīra stila vārti, zuduši
- 3 Alūksnes Jaunā pils
- 4 Apaļais tornis
- 5 Ledus pagrabs
- 6 Strūklakas pie Alūksnes Jaunās pils
- 7 Skulptūra "Sapnis"
- 8 Skulptūra "Lāču māte"
- 9 Skulptūra "Nāra"
- 10 Kolonāde
- 11 Akmens tilts

- 12 Ampīra stila (Venēciešu) tilts, zudis
- 13 Palmu māja
- 14 Katrīnas ratu ritenis
- 15 Ķīniešu paviljons, zudis
- 16 Ovālā strūklaka
- 17 Putnu paviljons
- 18 Kolumba ola, zudusi
- 19 Fitinghofu dzimtas mauzolejs
- 20 Eola templis
- 21 Granīta obelisks
- 22 Granīta soli

- 23 Aleksandra paviljons
- 24 Diānas tēls, zudis
- 25 Apaļā strūklaka
- 26 Pomonas templis
- 27 Apolona krūšu tēls, zudis
- 28 Vīnogu vācējas (Vindzorietes) tēls, zudis
- 29 Kanovas vāze
- 30 Prinča saliņa
- 31 Alūksnes brāļu kapi
- 32 Skulptūra "Ilgas"

Foto: Alūksnes novada muzeja krājums, A. Grīvnieks, J. Rāga, L. Šmits, J. Dziedziņš. Izdevums izstrādāts SIA "Arhitekta L. Šmita darbnīca", iespiests: Impress Print Izdevums atkārtoti izdots projekta "Sajūtu pilnas verstis Austrumlatvijā"/"Versts Full of Feelings in Eastern Latvia"/VERSTS OF FEELINGS 2 ietvaros.

8 Skulptūra “Lāču māte”

1974. gadā uzstādīta tēlnieces Līlijas Līces skulptūra “Lāču māte”. Darbs mākslas vēsturē ir zināms arī ar nosaukumiem “Aiji žūžu” vai “Lāča bērni”. L. Līces daiļradē bieži vien skulptūru nosaukumos sastopamas tautsdziesmu rindas. Skulptūra ir raupji apstrādāts, tumšs akmens, kurā uzmanīgāk ieskatoties, saskatāma lāča figūra. Šis darbs ļoti atšķiras no visas pārējās L. Līces daiļrades. Te viņas mākslinieciskie meklējumi ir atšķirīgi, tie nav reālistiski, viegli uztverami tēli un nav viņas rokkrastam raksturīgā granīta noplētā vai noslīpētā virsma.

9 Skulptūra “Nāra”

1974. gadā uzstādīta tēlnieces Rutas Svīles skulptūra “Nāra”, kas ir kailfigūras tēlojums. R. Svīles daiļradē tā ir viena no retajām lielformāta skulptūrām, kas ir eksponēta pilsētvidē. Tēla jūtama atsaucē no franču modernisma pārstāvja Aristīda Majjola skaistuma ideāliem, kur akcentēts sievietes ķermeņa sievišķīgas formas. Skulptūras plastiskajai formai ir raksturīga skarbā stila lakoniskā izteiksme un romantisks tēmas traktējums.

10 Kolonāde

11 Akmens tilts

Akmens tilts ir vietējās nozīmes arhitektūras piemineklis. Vēsturiski tas atradies Margaritas ielā, kas veda uz 1903. gadā nodedzināto Ozolkoka pili. 20. gadsimta otrā pusē parkā pie Alūksnes Jaunās pils tika uzcelts pašreizējais tilts, izmantojot Margaritas ielas tilta oriģinālos granīta balstus, margas un akmens plāksnes. 2010. gadā veikts tilta remonts, papildinot tiltu ar izstrūkstošajiem elementiem.

13 Palmu māja

Palmu māja būvēta 18. gadsimta beigās. Palmu māja tika būvēta kā muižas oranžērija ar stiklotu jumtu un plašiem logiem galvenajā fasādē. Mājā audzēja eksotiskus augus, bet ziemās izmitināja Putnu paviljona iemītniekus. Centrālajā telpā, bagātīga sienu dekora ieskauda, bijusi izvietota dzimtas mākslas darbu galerija, kā arī dažādas pasaules apceļojumu liecības – gliemežnīcas, minerāli, putnu izbāzeņi, moderni fizikāli aparāti. Pēc pirmā pasaules kara kolekcijas izvestas, stikla jumts nomainīts pret skārdu, logu vietā uzsmūrētas sienas, ēkā ierīkoti dzīvokļi. Pēc nacionalizācijas ēkā bijusi ēllas spiestuve, II Pasaules kara laikā nacistu geto. Vēlāk – autotransporta kombināts, autobusu parks. Pašreiz ēka ir privātpašums.

14 Katrīnas ratu ritenis

1921. gadā Jaunajā pilī izvietots Latvijas armijas 7. Siguldas Kājnieku pulka štābs. Riteni ozolā uzcēlušī kāda bezbērnu komandiera dienesta biedri, sagaidot, ka tajā ligzdu vis stārķis – dzimstības simbols. Gadu gaitā gan riteni apvijušas izdomātas leģendas. Spilgtākā no tām saistīta ar Krievijas caru Pēteri I un viņa iecerēto Martu Skavronsku, kas bija Alūksnes mācītāja, pirmā Bībeles tulkojuma latviešu valodā autora Ernsta Gliku audzumeita. Cars esot lūdzis Martas roku un atraidīts, kādēļ dusmās uzšāvis zirgam, kurš meties auļos, salauzdams karieti – tās ritenis tad esot uzskrējis ozolā. Marta Skavronska tomēr esot kļuvusi par Pētera I sievu, vēlāk 1725. gadā arī par Krievijas carieni Katrīnu I.

16 Ovālā strūklaka

17 Putnu paviljons

Būvēts 19. gadsimta 40. gados pēc barona Aleksandra Jozefa fon Fitinghofa sievas vēlmes un lūguma. Ar smalku sietu apvilktajā, azūrājā metāla konstrukcijas japāņu stila paviljonā vasarās dzīvojuši vairāk nekā simts putni. Ziemās putni pārvesti uz Palmu māju. Paviljonu vainagoja divos līmeņos izvietoti kupoli. Pirmo kupolu rotāja četri vara skārda kaluma pūķi ar ūsām, astēm un spārnieniem. Otro kupolu vainagoja lode un vara skārda kaluma putna skulptūra. Dažkārt celtnē saukta arī par Drakonu paviljonu. Paviljona vidū bija granīta barotavas trauks. 20. gadsimta 30. gados paviljons bija stipri nolietojies, tāpēc ar Pieminekļu valdes atļauju tas 1939. gadā tika demontēts. 2018. gada vasarā atklāts restaurētais Putnu paviljons.

19 Fitinghofu dzimtas mauzolejs

Mauzolejam ir virszemes telpa, bet apbedījumi izvietoti velvēs pazemes telpā. 1900. gadā noeja uz pazemes telpu tika aizbērti. Vēlākos laikos apslēptās mantas meklētāji telpas vidusdaļā uzlauzuši grīdu un cokola sānu sienas - kapenes tika izpostītas. Visas marmora plāksnes gājušas bojā, nav saglabājušies arī mauzoleja priekšā bijušie kapu pieminekļi un marmora krusti. 2018. gada rudenī atklāts restaurētais Fitinghofu dzimtas mauzolejs.

20 Eola templis

Eola templis būvēts 18. gadsimta otrajā pusē pēc barona Otto Hermana fon Fitinghofa-Šēla pasūtījuma. Templis būvēts par godu sengrieķu mitoloģijas vēju pavēlniekam Eolam (Aeolus). Tā marmora tēls atradies tempļa vidū zem apzeltītā saules ripas kupola. Tempļa būvēšanas laikā tika izcirstas stigas, kā arī ierīkoti celiņi, lai jebkura virziena vēji varētu ieskandināt tur sākotnēji iekārtās četras vēja arfas: tās bijušas dzirdamas visā parkā.

21 Granīta obelisks

Strūklaka uzstādīta 18. gadsimta otrajā pusē pēc barona Otto Hermana fon Fitinghofa-Šēla pasūtījuma. Dažkārt tautā saukta arī par Turku avotu, acīmredzot norādot uz strūklakas eksotisko dabu. Strūklakas baseins ir veidots no diviem gludi apstrādātiem sērtā granīta gabaliem, kas savilkti ar divām dzelzs skavām. Ūdens strūklakai ņemts un pievadīts pa vara caurulēm no Kalnezersa parka vidū. 2018. gada vasarā atklāta restaurētā Ovālā strūklaka.

22 Granīta soli

Masīvie granīta soli pie Granīta obeliska uzstādīti 18. gadsimta otrajā pusē un ir oriģināla Alūksnes muižas parka sastāvdaļa.

23 Aleksandra paviljons

Aleksandra paviljons būvēts 18. un 19. gadsimtu mijā un nosaukts par godu pretrunīgajam Krievijas caram Aleksandram I, kurš reizē bijis gan reformators, gan despotisks vietvaldis. Cars savulaik viesojies Alūksnē un Fitinghofu-Šēlu dzimtas īpašumā. Paviljona jumtu rotā metāla karogs, tā īpaši uzsverot būves stingrās formas, atgādinot par visstabilākajām vērtībām – valsti, Krievijas impēriju, ar kuru saistāma Fitinghofu-Šēlu dzimtas dzīve, darbs, spozme un atzinība. Tās simbolisko jēgu atklāj arī precīza būves orientācija pret debess pusēm. Rietumu kultūru atspoguļo smailloka arkas konstrukcija, bet Austrumu bizantiskās tradīcijas raksturo perpendikulārā apaļloka arkas pārsedze. 2015. gadā atklāts restaurētais Aleksandra paviljons.

25 Apaļā strūklaka

Strūklaka uzstādīta 18. gadsimta otrajā pusē pēc barona Otto Hermana fon Fitinghofa-Šēla pasūtījuma. Strūklakas baseins ir veidots no viena sārti peleka granīta akmens. Četru stūru iedziļinājumi baseina iekšpusē liecina, ka tā vidū, iespējams, atradusies kāda skulptūra vai cits veidojums. Ūdens strūklakai ņemts un pievadīts pa vara caurulēm no Kalnezersa parka vidū. 2018. gada vasarā atklāta restaurētā Apaļā strūklaka.

26 Pomonas templis

Pomonas templis būvēts 18. gadsimta otrajā pusē klasicisma arhitektūras formās. Būve godina seno romiešu dāru dievību Pomonu (Pōmōna), kuras marmora statuja atradās tempļa iekšpusē uz neliela postamenta. Vīrs ieejas templī bija uzraksts franču valodā, Z. Delīla citāts: “*Kas mīl laukus (dabu) – tas mīl arī tikumu.*” Avārijas stāvoklī esošais templis tika nojaukts 1935. gadā, pirms tam to rūpīgi uzmērot. 2018. gada vasarā atklāts restaurētais Pomonas templis.

30 Prinča saliņa

Saliņai dots franču rakstnieka Antuāna de Sent-Ekziperī varoņa Mazā Prinča vārds. Viņa atziņas sasauca ar muižas parka iekārtotāju romantisko ideālistu vēlmēm, uztur tās dzīvas. Šodien saliņa ir jaunlaulāto īpašā pieturvieta. ... Ja tu mani pieradināsi, mēs būsim viens otram vajadzīgi. Tu būsi man vienīgais visā pasaulē. Es būšu tev vienīgā visā pasaulē... Jābūt ļoti pacietīgam, bet... tev vienmēr jābūt atbildīgam par tiem, ko esi pieradinājis... ..īsti mēs redzam tikai ar sirdi!... Ideāli nezūd – tie ir vien jāsaklausā, lai dotos tālāk! Uzklauši mani!

31 32 Alūksnes brāļu kapi un skulptūra “Ilgas”

Brāļu kapi pilgtī ilustrē Latvijas vēstures norises – apbedījumi šeit notikuši trīs dažādos periodos. Sākotnējā Putnu paviljona vietā 1919. gadā tika apglabāti pirmie strēlnieki. Divu mēnešu laikā kritušo bēres notikušas četras reizes. Otrreiz 1944. gadā kapos guldīti sarkanarmieši, kas bija krituši cīņās pret nacistu karaspēku. 20. gadsimta 60. gados līdzās kareivjiem pārāpbedīti 1941. gadā Siseņu priedēs nacistu nošautie 167 Alūksnes iedzīvotāji, no kuriem 157 bija vietējie ebreji. 1984. gadā kapi sakopti, rekonstruēti, uzstādīta Alūksnes tēlnieces Līlijas Līces skulptūra “Ilgas” – balts skumjas sievietes tēls.

Ampīra stila vārti

Alūksnes muižas parks

Parka karte ar apskates objektiem

Alūksnes muižas parks ierīkots 18. gadsimtā, kad šo teritoriju nopirka barons Otto Hermanis fon Fitinghofs-Šēls. Sākotnēji parks veidots regulārā franču dārza stilā. Parka rietumu daļā vēl saglabājušies tolaik stādītie ozoli. Vērienīgākie labiekārtošanas darbi parkā notika Burharda Kristofa fon Fitinghofa laikā, kad Eiropā sāka attīstīties ainaviskie dārzi, un pils dārznieks Pēteris Buks parku pārveidoja angļu stilā.

Parks ir mākslīgi veidota dabas elementu sistēma, kas ataino romantisma perioda arhitektoniskā plānojuma un telpiskās struktūras principus, kā arī ietver parku arhitektūras elementus.

19. gadsimta sākumā Alūksnes muižas parkā tika izveidota visplašākā koku un stādījumu kolekcija Vidzemē, un četru gadu laikā tas kļuva par vienu no sugām bagātākajiem dendroloģiskajiem parkiem Baltijā. Alūksnes muižas parks ir valsts nozīmes arhitektūras piemineklis. Kopš Latvijas Republikas atjaunošanas ir sāкта parka sakopšana, arhitektūras objektu atjaunošana un restaurācija.

Alūksnes jaunā pils
Pils iela 74, Alūksne,
Alūksnes novads, LV-4301
Tel.+371 64381321; +371 25665538
E-mail: muzejs.info@aluksne.lv
www.aluksnespils.lv

Alūksnes tūrisma informācijas centrs
Ojāra Vācieša iela 1
Alūksnes novads, LV-4301
Tel. +371 25442335
E-mail: tic@aluksne.lv
www.visitaluksne.lv

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Šī publikācija ir sagatavota ar Eiropas Savienības finansālu atbalstu. Par tās saturu pilnībā atbild Alūksnes novada pašvaldība un tā var neatspoguļot Eiropas Savienības viedokli.